3 1761 05913310 8

PG
5038
K79S74
1900
c.1
ROBARTS

PETR KŘIČKA

SUCHÁ JEHLA

Když při službě
znavena jsou Tvoje víčka,
hned osvěží a
pobaví Tě Petr Křička.

1H 8505
6

Presented to the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

ALEX S. HAVRLANT

K·H

Petr Křička - Suchá jehla

Petr Křička

Suchá jehla

humor

úsměv

Satira

VERŠE A PRÓZA

Kvasnička a Hampl • Praha

1987

LIBRARY
MAY 29 2003
UNIVERSITY OF TORONTO

I. Slovo vstupní, po výtce filologické

● Jazyk ruský tvoří mezi slovanskými jazyky skupinu severovýchodní a představuje zvláštní celek jednotný. Dělí se na dvě hlavní větve: 1. velkoruskou a 2. maloruskou.

A. Šachmatov předpokládá, že ruský jazyk již v dávných dobách se rozpadl ve tři skupiny, severní, střední a jižní. Západní větev skupiny střední se odchýlila následkem různého vývoje historického poněkud od větve východní a stala se podkladem dnešního nářečí běloruského. Východní větev skupiny střední přilnula k větvi severoruské a vytvořila s ní společně nářečí velkoruské. Na jihozápadě pozoruje se pronikání a míšení některých dialektů maloruských s běloruskými. Maloruština měla zajisté dříve a částečně i dosud zachovala dž z praslovanského dj (stcírkslov. žd): medža, priádža, praes. 1. sing. chodžu; u, ú z o, e ve slabice zavřené: buh, m'ud místo med, mjod a p. (Jermolov, Šafařík, Jagič, Zubatý, Pastrnek).

Potud věda. – Pokusíme se ukázati v dalších statích, jak je tento výklad neúplný a jak výsledky badaní vědeckého jsou nespolehlivé vůbec . . .*)

II. O vzniku národa černoruského

● Jaromír Homolka, řádný posluchač druhého ročníku vysoké školy obchodní, došel k poznání, že založit nové náboženství není žádná maličkost. Jak vlastně začít? Čím? Jedno bylo jisté. Všichni velicí myslitelé a proroci, dříve než přikročili k založení náboženství, podrobili se přísnému a důkladnému postu. (Kristus, Mohamed.) Tento půst byl tedy zřejmě conditio sine qua non.

Proto Jaromír, když se ho babička ráno tázala,

*) Je již věru na čase zmíniti se zde zcela krátce o původu starého rodového jména *Křička*. Příjmení to vzniklo z atributivního spojení slov „Strakonický dudák", z něhož byl atribut „strakonický" vlivem větného přízvuku, kladeného stále důrazněji na substantivum „dudák", během dlouhých věků jazykového vývoje potlačen. Dudák, krácením *dudak*, zesykavěním (assibillací) *cucak*, přehláskou *cucek*, přesmyčkou *cucke*, zúžením *cicke*, rekonstrukcí koncovky *cicka*, změkčením *čička*, předrážkou *kličkа* a spodobou *Křička*. — Tolik pokládáme za nutné uvésti se strany nejkompetentnější k mylným vývodům „Naší Řeči" et cons.

nezapomněl-li si vzít slaninu a vajíčka, zalhal, že vzal, a odešel bez svačiny do lesa. Ale po poctivě provedeném müllerování a po čtvrté koupeli v křišťálové vodě potoka pod lesem ozvalo se takové kručení v břiše Jaromírově, že hlas svědomí měl co dělat, aby nebyl přehlušen. Když pak hravý, sametový stín olše, lehce stříkaný zelenavými skvrnami světelnými, dospěl ke kamení uprostřed potoka, a když vtom z města za kopcem siréna parní pily táhle se rozhučela, troubíc poledne, tu před Jaromírovým duševním zrakem stanul v oslepivém jasu fakt, že dnes je čtvrtek, a tedy se vší pravděpodobností kuřátka na paprice, a zítra – v pátek – nanejvýš bídné makarony! Co vlastně záleží na jednom dnu při činu, jenž má změniti tvářnost staletí, vtisknouti pečeť celým věkům? Jaromír se rozhodl odložiti založení náboženství na zítřek, na pátek. Rozhodnuv se, rozveselil se, udělal tři kotrmelce a rozběhl se jako šipka lesem domů.

Kuřátka na paprice byla. A jaká! Jaromíru tak chutnalo, že vstávaje od stolu, z přemíry spokojenosti a lenosti nezvolal na babičku: „Zaplať Pán Bůh“, nýbrž „zempleč pembenk“, vyslovuje všechna e nosově jako Poláci. Babička, čtoucí na židli

u postele noviny, podívala se přes brejle na Jaromíra a zeptala se: „To je rusky?"

„Ne, bábí, to je černorusky," řekl Jaromír, dal babičce hubičku a šel si natočit vodu k pumpě na dvůr.

„Co ten náš hoch všechno neumí," povzdechla si babička a pohroužila se do feuilletonu . . .

Na počátku bylo slovo. Vlastně ne slovo, nýbrž celá věta: Zempleč pembenk! Od onoho čtvrtku děkoval Jaromír babičce po snídani, po obědě i po večeři černorusky. Ukázalo se, že černoruština jest pro rodilého Čecha skutečnou hříčkou, pravým esperantem pro jednoduchost a průhlednost tvaro- i větosloví. Kabát byl kembut, tabák tembuk s nosovými polskými e. Smeták byl smintuk nebo smontek, podle toho kterého kraje a nářečí. Služka Marjánka byla Merjunke nebo Morjonky, různě podle místních dialektů. Babička sama sice černorusky nehovořila, rozuměla však celkem bez obtíží.

Jaromírův bratranec Pavel, který přijel v srpnu do Ježkova, naučil se přes prázdniny plynně černorusky, ač k řečem valného nadání neměl.

Marjánka přišla z města s košem. „Kilo hovězího od Zuberáka," povídá, „24 Kč, libra krupice

3 Kč, kilo cukru od Goldensterna 8 Kč, to máme 35 korun, pět kousků mýdla 9 Kč 60 h, to bude teda 44 Kč 60 h a bodejť, známka na psaní 1 koruna. Tak tady je nazpátek na padesátikorunu."

„Ale vždyť jsem vám, Marjánko, říkal," zlobil se Jaromír, „že to psaní je úřední, vojenské. Vždyť jsem vám povídal, abyste ho nefrankovala."

„Nefrankovala, nefrankovala . . . já jsem Jaromírku, do škol nechodila a černorusky se neučila," odsekla Marjánka a šla si vzít domácí šaty.

III. Upevnění a zajištění bytu národa černoruského

● Jaromír s Pavlem odjeli do Prahy. Jejich obcovacím jazykem zůstala černoruština.

Stojí Jaromír s chemikem Karbusem ve vestibulu techniky a vidí, že Pavel jde mimo.

„Nezdyr," volá Jaromír, „Pevli, nymeš cegyrute?"

„Mim," odpověděl Pavel, vytahuje z kapsy egyptku.

„Jak to mluvíte, mládenci?" povídá Karbus.

„Černorusky," řekl Jaromír.

„To ses naučil v zajetí?“ ptal se Karbus.

„Ne, doma. Tak, ze zájmu o řeči.“

„To je divná řeč,“ kroutil hlavou flaštičkář Karbus, „neděláte si kluci legrandu?“

„Jakou pak legrandu,“ smál se Pavel. „Tamhle jde ostatně malý Svóla, zeptej se ho! Přesvědč se!“

Náš Veveška provedl, jak uvidíte dále, pana Batu po jeho závodě. Ale malý Svóla vyložil Marconimu podstatu telegrafie bez drátu! . . .

Saul zabil tisíc, ale David deset tisíc! . . .

„Jakže!“ řekl malý Svóla na Karbusův projev pochybnosti o existenci Černé Rusi. „Cože? Černá Rus? Byl jsem tam dvakrát. Černorusky sice už zatrhuji, bez prakse člověk děsně zapomíná, ale čtu zcela plynně, bez slovníku . . .“

IV. Stručný přehled dějin národa černoruského

Doba mythická

● Jaromír Homolka vystudoval, oženil se, dosloužil do pense a umřel. Ještě za jeho života se spisovný jazyk černoruský osamostatnil. Bible a knihy liturgické zůstaly však ruské, a lid jim zcela dobře rozuměl. Při tvoření vlastního spisovného jazyka

usilovali černoruští vlastencové v první řadě o odlišení co největší od spisovné ruštiny. Vůdčí směrnicí jejich snažení bylo, dokázati naprostou různost národů černoruského a ruského, tak aby každému hned za tepla přešla všecka chuť hledati jakékoliv příbuzenství mezi oběma národními kmeny.

Daleko silnější vlivů ruských byly jazykové vlivy polštiny, ke které černoruština vůbec přirozeně tíhla, jak hned s počátku bylo uvedeno.

Z polštiny přejat sznycel naturalny po gatunku wienerskim, dále mantel badowy, tabák (tembuk) rauchowy, fabryka pappy dachovej, pes jägerhundowy a j. a j.

Černorusové nepsali již „éto něvozmóžno", nýbrž vlivem polským „to jest unmoeglichowe", případně „ausgeschlossowane".

V. Doba poroby — Vzkříšení Černé Rusi

● V XXXII. století jazyk černoruský se osamostatnil docela. V témže století počíná éra hlubokého úpadku národního. Ze stepí aralských přitáhli kočovní Čepeněhové a podrobili si národ černoruský.

Pod jařmem sveřepých Čepeněhů úpěli Černorusové pět set let. Města počepeněžena, škol černoruských nebylo vůbec, vzdělané třídy se odrodily a literatura se konečně scvrkla všeho všudy na lidové kalendáře, psané zkaženým jazykem. Sladké zvuky černoruštiny hlaholily jen tu a tam pod doškovými střechami pastýřů a rolníků vysoko v těžce dostupných horách . . .

Ale i krutě zkoušené Černé Rusi udeřila hodina osvobození. Vítěznou válkou v polovici XXXVII. století osvobodili Rusové ujařmené bratry, porazivše Čepeněhy a zahnavše je zpátky do jejich aralských stepí. Rusové ponechali Černorusům jejich sladkozvuký jazyk, a nad to jej učinili i doma, ve své zemi, jazykem státním, tvrdíce, že jsou s Černorusy národem jediným. Ba, oni svůj vlastní stát a svůj vlastní národ nazvali státem a národem černoruským, vybudovali zničené černoruské školství národní, vytvořili školství střední a vysoké, založili divadla a otevřeli Černorusům všecky bohaté zdroje své vyspělé kultury vědecké a umělecké.

● Ale to právě bylo nesnesitelnou urážkou, vmetenou ve tvář národa černoruského . . . Jakže! Na našich školách se chtějí roztahovat Rusúni, v našich úřadech týti z práce a mozolů našeho pilného a nábožného lidu? V čelo svatého boje proti nenáviděným Hnusům, jak výstižně Černorusové přezvali Rusy, postavili se hrdinní kněží Andrej Timofějevič Glinka a Maryáš Antihašlerovič Čurymuryga, a nešetříce času, zdraví a námahy, podlamovali statečně základy státu rusko-černoruského v parlamentě, na schůzích, v tisku i v kostelích.

V boji proti odporným Hnusům stanul národ černoruský jako jeden muž. První metou úsilí vlastenců černoruských byla politická autonomie a prvním důsledkem jejím vyhnání všech učitelů, profesorů a úředníků ruských z Černoruska a nahrazeni jich učiteli, profesory a úředníky čepeněžskými, kteří po vítězství Rusů nad Čepeněhy byli míst zbaveni. Černorusové sami neměli totiž ještě tolik vlastních lidí, kterými by mohli obsadit všecky potřebné úřady, neboť, jak jsme shora uvedli, škol černoruských po řadu století za panství Čepe-

něhů nebylo vůbec. V tomto boji o autonomii našli Černorusové věrné spojence právě ve zbytcích Čepeněhů, pokud zpátky do aralských stepí neuprchli, a v několika jiných národnostech, jichž zlomky bydlily na území státu černoruského. Nad to docházely snahy Černorusů vřelé sympatie a účinné podpory leckde v zahraničí, zejména v Polsku, které se tehdy prostíralo od moře Baltického k Ledovému moři severnímu a jižnímu, při kursu polské marky 0,000000000000121 dolaru. Poláci, kteří dávno zdůrazňovali jazykovou příbuznost polštiny a černoruštiny (viz sznycel naturalny po gatungu wienerskim!), blízkost povahovou a společné náboženství, zvedli po Těšínsku, Litvě, Východní Haliči, Horním Slezsku, Klajpedě a Javorině spravedlivý nárok na Černou Rus a jejich snahy nalezly u vlastenců černoruských plné pochopení a živý ohlas . . .

VII. Závěr

● Vedlo by nás příliš daleko, líčiti zde další fáze dějin národa černoruského. Jejich povšechný nárys

až po dobu nejnovější nalezne laskavý čtenář v desetisvazkovém díle profesora Dra Gottholda Pumpernickela „Kurzgefasste Geschichte Schwarzrusslands unter der zweiten Herrschaft der Czepeniehen", II. vydání, Jena r. 3. 691.

Končíme. Jaromír Homolka nezaložil tedy nového náboženství. Nezaložil, žel, ani nové školy literární. Jest generace Roubíčkova. Není generace Homolkovy . . . Ale Jaromír Homolka stal se praotcem národa černoruského . . .

Balada o stycích s cizinou

Balada je epická báseň, která vypravuje nějakou událost rázu vážného, chmurného neb i tragického ve formě úsečné a zpěvné, často dialogické. Pohybuje se ráda na poli báje a pověsti, poněvadž se tu nejbohatěji projevují význačné vlastnosti jednotlivců i celých národů.

Malá Slovesnost.

Homo homini lupus . . .

Romain Rolland: Vlci.

● Letí auto, chví se volant,
do Čech jede Romain Rolland.

Na bavorském na pomezí
náhle stop! Ha, co v tom vězí?

První Čech to vítá hostě:
„Doktor Kec", dí zcela prostě.

Tef tef, tú tú, letí auto,
letí auto cestau tauto,

k boku bok a k pleci plec
hosta k Praze veze Kec . . .

—

Minul týden. Uštván, zdolán,
Romain Rolland prchá do Lán.

„S obtížemi, ale přeci
tajně unikl jsem Keci . . .“

A když auto k zámku stáčí –
doktor Kec mu v ústret kráčí . . .

—

Letí auto, chví se volant,
do Švýcarska prchá Rolland.

K posledním se chystá věcem:
„Setkal jsem se v Čechách s Kecem . . .“

Poslání

Ejhle člověk! Ejhle sláva!
Hrstka prachu . . . Polní tráva . . .

Člověk člověku je vlkem . . .
Vraždí dýkou, jedem, plkem . . .

● Příčiny rozčarování J. S. Machara v úřadě generálního inspektora naší mladé armády jest po našem soudu hledati spíše ve vlastní chybné taktice, než v rozporech s vysokou generalitou. Hodiny mohou býti tik-tak. Ale generál musí býti taktik. Nejlepší strategie je houby platna bez dobré taktiky. Byl Machar dobrým taktikem? Šel za vysokým a ušlechtilým cílem, zvýšením vzdělanostní úrovně ve vojsku, cestou správnou? Byly metody, jež volil, voleny vhodně?

Komu je de facto svěřeno vzdělávání vojínů? Subalternímu důstojníku, poručíku, praporčíku. V každém praporčíku je kus Lermontova. Praporčík myslí na Ni. Na Máňu Konopáskovou. Ne na Bartoloměje Paprockého z Hlohol. Neklamte se, pánové! Praporčík nenosí v torbě maršálskou hůl. Ani Výbor z literatury české doby střední. Nosí v ní psaní od Máni. Chtějte na něm, aby vojínům vykládal o Mikuláši Konáči z Hodištkova!

Aby do nich vcepoval seznam spisů Quidona Marie Vyskočila!

Chcete-li, aby vojín opouštěl službu vojenskou s obstojnými vědomostmi literárně-historickými, musíte mu tuto vědu učiniti tak říkajíc denním chlebem. Co jest denním chlebem vojínovým ve smyslu duchovním? Čím jest krmen od božího rána? Komandem, povely! Spojte dovedně povely vojenské s prvky literárně-historickými a dosáhnete hravě kýženého cíle. Tedy nikoliv již

Pochodem pó – chod!,

nýbrž

K. M. Čapék – Chod!

Nikoliv

Zastavit stát!

nýbrž

Herrmann Ig – nát!

nikoliv

Čelem – vzad!,

nýbrž

Lešéé – hrad!

Těchto několik vzorů snad postačí k znázornění, jak bychom si asi představovali vetkání prvků literárně-historických do denní praxe vojínovy. Ne-

budeme zde věc rozváděti do šířky. Ale jsme na požádání ochotni předložiti M. N. O. podrobně vypracovaný návrh nového řádu cvičebního pro pěchotu i jiné druhy zbraně. Přece však několik poznámek:

Je třeba, aby naši vojínové se vrhali při bodákovém útoku na nepřítele s cizáckým, internacionálním hurrá? Neučinili by tak stejně dobře, ne-li lépe, volajíce

Hora! Hora! Hora!

Se jménem předního moderního českého básníka na rtech?

Starorakouské Nieder! jest nahrazeno v naší armádě matným, bezbarvým povelem K zemi! Oč výraznější, úsečnější a velitelštější by byl povel literárně-historický

Götz!

Zkuste to, pánové, a uvidíte, jak skvěle celý bataillon rázem kecne na zem . . .

Bývalé Ruht! zní teď v československé armádě Pohov! Povel literárně-historický

Guth!

měl by nejen velikou přednost stručnosti, ale vyjadřoval by zároveň delikátně spokojenost velitelovu s výkonem cvičícího oddílu, spokojenost, jejímž výrazem jest právě udělení odpočinku cvičícím, nemluvíc ani o tom, jak by rozšiřoval bezděky vojínovy vědomosti literárně-historické, připomínaje mu nevtíravě, že pan ministerský rada Dr. Jiří Stanislav Guth-Jarkovský je tou dobou již na odpočinku . . .

Praktický příklad nového velení:

Ol – bracht! (Habt Acht)

K. M. Čapék – Chod!

Ráz–dva, ráz–dva, ráz–dva, ráz–dva, ráz–dva...

Herrmann Ig – nát!

Viktór Dyk! (Vpravo–Dyk! Vpravo!!! v bok!)

Lešéé – hrad!

Guth!

Neoddáváme se planým ilusím . . . Přes nejumnější a nejplnější prolnutí služby vojenské prvky osvětnými zůstane vojna vojnou. A starý voják nemůže nakonec udělat nic lepšího, než obrátit se k mládeži se starou písničkou:

Nedávej se, můj synečku,
nedávej se na vojnu! Eins, zwei!
Bude tě to jednou mrzet,
raděj bysi šel domů.

Na vojně musíš poslouchat,
na vše dobrej pozor dát,
jak děvečka u sedláka
pucovat a umejvat.

Jak to čistě neumeješ,
druhej den deš k raportu,
vod raportu čapneš deku,
mažeš si to do lochu.

Ech co!

V lochu je to přece lepší
nežli u kumpanyje, eins, zwei,
splašíš někde cigaretu,
ó, jak se to šlukuje!
Hola dryja drá,
a jak se vám to pěkně šlape,
holadryja drá
a jak se vám to de! . . .

● On zavčas poznal, vědou *věd*
že nauka je o pružnosti,
a pochopil, co v žití *běd*
nám uspoří, co mrzutosti.

I pěstil talent k *umění*,
jak valorisovat své ctnosti,
jsa nepřítelem *čumění*,
až bůh je zváží na věčnosti.

A byť i taky básně psal,
jak stojí v Malé *Slovesnosti*,
i s Pegasem se věnoval
již záhy klidné *ovesnosti*,

až nastal den, kdy k prémii
a odměně už dozrál dosti:
Ó, vítej v *A*kademii
*V*ěd, *U*mění a *S*lovesnosti! . . .

● Kdy to vlastně začalo? . . .

Tomahawk mezi Rozmarkem a Trojičáky byl ovšem tou dobou vykopán (stav ostatně téměř chronický), a Velký Šedý Grizzly, Vampola Josef z III. b, se dostavil minulé neděle do porady bojovníků na zahradě u Heklíků, pomalován barvami válečnými a ozdoben váčkem kouzelným.

I Stonásobný Hrom se zúčastnil oné důležité schůze u Heklíků na zahradě, ba vykouřil i mlčky svůj díl z kolující dýmky míru, ale míru v jeho duši nebylo . . . Byl však jedinou příčinou jeho neklidu a stísněnosti právě vykouřený kalumet? . . .

Začalo to zcela nenápadně, nepozorovaně, nenadále a těžko říci, kdy vlastně. Šlo-li by se věci řádně na kloub, zjistilo by se možná, že počátek všeho zla byl v oné hodině dějepisu, kdy za výkladu o vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary a za napjaté pozornosti třídy pan učitel se náhle přerušil otázkou: „Kdo z vás, hoši, byl na Hostýně?“

Kdyby byl tehdy Sejkora nešťouchl kolenem Stonásobného Hroma, snad by bylo ani k ničemu nedošlo, ale hrobovým tichem třídy ozvalo se již osudné, nenávratné Sejkorovo: „Morák!“ – což znamenalo Perútku, Stonásobného Hroma, jediného Moravana v třídě. A v zápětí přímá otázka učitelova: „Nu, Perútko, tys tedy byl na Hostýně?“ – na kterou Stonásobný Hrom, sám nevěda jak, vydechl sotva slyšitelně: „Prosím, ano.“

V tu chvíli se kdosi u jeho ucha tenounce, nepříjemně zachichtal, a přímý, jasný plamen jeho srdce se náhle zazmítal, zakolísal, vrhna kolem klikatý, černý stín. Ale třída nejen nic nezpozorovala, ba ukázalo se naopak, že Stonásobný Hrom v jejích očích vyrostl a nabyl významu, což bylo příjemné a sladké. Jediný Zvědělík, známý protiva a posměváček, měl jakési pochybnosti a netajil se jimi; ale tu se Stonásobný Hrom velmi rozčilil a prohlásil, že mu, Zvědělíkovi, chce-li, dá na to pravou ruku . . . Věc tím byla zatím odbyta, a podivno, za dvě neděle poté Stonásobný Hrom sám by byl s určitostí nedovedl říci, byl-li na Hostýně, či nebyl.

Zvědělík bydlil vedle Balounů v domě, jenž jediný mezi domy rozmareckými měl dvě patra a

patřil jeho tatínkovi, strojvůdci. Zvědělík byl suchý, protivný patron. Válečných podniků Rozmarčáků se nikdy neúčastnil, ač býval do nich zasvěcen, ale nedá se popříti, že uměl držet jazyk za zuby, jak se ukázalo při vyšetřování bitvy na Prempíru. Byl proti půvabům života zálesáckého obrněn ledovou lhostejností, a když mu byla nabídnuta hodnost „Muže, který špatně chodí" (jemuž běloši Hobble-Frank říkají), odmítl ji zcela rozhodně. Ba nedal se ani zlákati skvělou nabídkou, kterou ve chvilkovém zápalu mu učinil lehce vznětlivý Stonásobný Hrom. Zvědělík pohrdl hodností samotného Old Shatterhanda, osiřelou odchodem Kamenářovým do učení k pokryvači do Velké Bystré! To bylo prostě nepochopitelné! Ale stejně podivné a nepochopitelné bylo, že přese vše a na vzdor všemu tomu nepřestal Stonásobný Hrom cítit, třeba by si to byl sám těžko dovedl přiznati, že ho k Zvědělíkovi cosi vábí a vábí . . .

Nuže, Zvědělík měl cínovou trubici. Cínovou trubici, jedinou na Rozmarku, cínovou trubici, bílou, matně lesklou, měkkou, ohebnou, která při ohýbání vrzala. Stonásobný Hrom myslil na cínovou trubici. Myslil na ni bdě, spě, chodě, brodě,

sedě, leže, kleče, běže, jak praví stará píseň. Neboť v ni se byl vtělil Pokušitel, což nebylo ostatně po prvé, kdy si za nástroj svých svodů zvolil prázdnou troubu, třeba ne vždy cínovou. Stonásobný Hrom řekl Zvědělíkovi o cínovou trubici. Nabídl mu deset známek ruských a jednu kostarickou. Nabídl mu nejvzácnější kus své sbírky, dva a půl bolivarovou, orazítkovanou, venezuelskou. Zvědělík zůstal neoblomný. Ale Zvědělík, to srdce kamenné, miloval sestru Stonásobného Hroma Lidušku, která chodila do první obecné. A o této věci Stonásobný Hrom promluvil vážné slovo se Zvědělíkem.

„Můj rudý bratr ví," pravil, „že bledá tvář, kterou stopuje, je o dvě léta mladší než Stonásobný Hrom. Musí mne poslouchat na slovo, jako poslouchá náčelníka Apačů jeho vraník . . ." – Byla to perná chvíle pro ubohého Zvědělíka. Utřel si pot, bohatě se perlící na jeho čele, a řekl: „Za Lidušku chodit budu, ale trubici nedám."

Nebylo zbytí. Osud sám tomu chtěl. Věc zkrátka dozrála k pádu. Kteréhosi odpůldne vplížil se Stonásobný Hrom na dvorek domu Zvědělíkova do plátěného altánu, kde v bedně s různým nářadím a harampádím ležela cínová trubice . . . Proč nezane-

chal však dvé zkřížených větviček v písku na znamení, že velký náčelník byl v altánu přítomen? . . .

Stonásobný Hrom pobledl, zhubl. Cínová trubice mu patřila, ale veselá, úsměvná jeho duše mu již nepatřila . . . Náležela komusi druhému, jenž se přissál k jeho srdci a pil, pil z něho radost, mír a jas. Nejhroznější při všem tom byl Zvědělík, vlastně jeho mlčení. Kdyby byl podezříval, narážel, vyhrožoval, bylo by to snesitelnější, lidštější. Ale Zvědělík mlčel. S počátku se Stonásobný Hrom vyhýbal setkání s ním, ale když se pořád nedostavovalo, co na jisto očekával, jal se mu naopak plésti do cesty, kde se dalo a kdy se dalo. Ale Zvědělík ani slovem nedal znát, ví-li o ztrátě trubice, či neví, a Stonásobný Hrom chodil mlčky jako stín, „bled v krásе své, jako nalomený květ“ . . .

Blížily se velikonoce. Matná, mdlá naděje vysvitla zmučenému Stonásobnému Hromu. Upjal se na ni jako tonoucí na stéblo. Zpověď! Kéž by tu už byla a zase ne, kéž by jí nikdy nebylo! Letos k velikému údivu Vomáčkovu nedal mu Stonásobný Hrom opsati hříchy, když jako obyčejně si je přišel vypůjčit. Co mu také mohl dát opsat? Jak mu mohl dát opsat, co se nedalo ani napsat?

Byly hříchy a hříchy! Ty jedny Stonásobný Hrom uměl dávno nazpaměť, jako ostatně celá třída kromě Vomáčky, který ke každé zpovědi zvlášť zpytoval vždy znovu zrcadlo zpovědní tak dlouho, až nakonec si přišel opsati hříchy od kamaráda. Což, Vomáčkovi bylo hej! Hříchy mu půjčil letos bez dlouhých cavyků Dlouhý Davy, Chmelař. Ale Stonásobný Hrom!... Ba, byl rozdíl mezi hříchy! A Stonásobný Hrom sám nejlépe věděl, jaký.

Již čekal za Papírníkem před zpovědnicí (šli po abecedě), již klečel na ošoupaném klekátku s kancionálem před obličejem, již počal šeptati skrze mřížku do temna zpovědnice, kde bez pohnutí seděla vysoká postava katechetova:

„Já bídný hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu Všemohoucímu, Marii, jeho důstojné matce a Vám, otče duchovní, který jste na místě božím, že jsem od své poslední zpovědi, která se stala v čase vánočním, často a mnoho zhřešil. Zvláště pak vinen se dávám, že jsem . . .“ – tu si Stonásobný Hrom zhluboka vzdychl, zarazil se a odmlčel, a ze zpovědnice se ozvalo katechetovo ostré: „No tak, bude to?“

„Lhal jsem, klel jsem, kouřil jsem, pral jsem se,

bral jsem jméno boží nadarmo," řinulo se proudem z úst Stonásobného Hroma, do čehož katecheta za štolou hrozně zívl, sundal si brejle, vytáhl kapesník a čistě skla, usekl náhle proud hříchů suchou otázkou: „Šesté přikázání?" Stonásobný Hrom ztichl.

„Hřešil's proti šestému přikázání?" zahuhlal z hloubi zpovědnice hlas katechetův.

„Prosím, ano." „Jak a kterak? Slovy či skutky?" „Prosím, slovy i skutky." „Sám nebo s někým?" „S někým." „S kým neb čím?"

„Prosím, s Žofinkou Zuzkovou . . ."

Protáhlé „Ták? A podívejme se!" ozvalo se oživeně ze zpovědnice.

„A jakým způsobem? Quo modo?"

„Prosím, napsal jsem křidou na plot u Zuzků, že Žofinka je klukanda . . ."

„Ossle . . .", zasyčel katecheta.

Nato znovu zívl, zamumlal cosi po latinsku, udělal pravou rukou kříž, nasolil Stonásobnému Hromu pět otčenášů, pět zdrávasů a jedno věřím a nastrčil mu štolu k políbení.

Nevesele kráčel Stonásobný Hrom k hlavnímu oltáři, aby tam na jeho stupních odříkal uložené pokání. Napřed vzal otčenáše, po nich se pustil

do zdrávasů a nakonec si nechal věřím. Ale běda! Byl už skoro u konce, už . . . „se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny," když tu náhle blízko, blizoučko se ozval přidušený chichtot, jako tehdy ve třídě a . . . „trpěl pod konským Pilátem" zabzučelo to za samým uchem Stonásobného Hroma a „trpěl pod konským Pilátem, trpěl pod konským Pilátem," opakoval mimovolně Stonásobný Hrom, nemoha pojednou z místa. A potutelný smích za jeho uchem se třepotal, zmítal, poskakoval, vlnil se, sílil, skomíral a neustával, nedávaje Stonásobnému Hromu se vzpamatovati, vzchopiti, sebrati paměť k dokončení modlitby. „Sedí na pramici Boha Otce Všemohoucího", předříkával uličnický šepot, a „sedí na pramici Boha Otce Všemohoucího" opakoval ubohý Stonásobný Hrom. „Svatou církev obecnou, svatých boxování, hříchů rozpuštění . . ." Zničen ubíral se Stonásobný Hrom od oltáře. Jeho duše propadla věčnému zatracení. Zítra přijme svatokrádežně tělo Páně, nesplniv pokání a poskvrniv duši novými hříchy . . . Konec bude strašný: rožeň pekelný, pláč a skřípění zubů.

Brzy nato dostala třída nového katana, pátera Oplatku, který hned v jedné z prvních hodin se

zmínil o utrpení otroků v Africe a zahájil mezi žáky sbírku poštovních známek na jejich vykoupení, zač kynulo účastníkům sbírky odpuštění hříchů na onom a velmi dobře z nábka na tomto světě. Nová naděje vzešla ztrápenému Stonásobnému Hromu. Byloť nepopěrným a známým faktem, že jeho sbírka poštovních známek byla jedna z nejobsáhlejších. A kteréhosi z příštích odpolední zaklepal Stonásobný Hrom na dveře bytu pátera Oplatky, nesa celý pytlík známek tuzemských a i několik známek cizích. Páter Oplatka přijal jej vlídně, a pominuv dosti lhostejně obsažný pytlík se známkami domácími, prohlédl s počátku se zřejmým zájmem, ale potom s netajeným zklamáním známky cizí. Propouštěje pak návštěvníka, položil mu levici na hlavu a míře vztyčeným ukazovákem pravé ruky ke stropu, pravil: „Jako větší jest radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesátidevíti spravedlivými, tak zajisté vykoupíme víc otroků několika vzácnými známkami cizozemskými, než celými pytlíky obyčejných pětikrejcarových rakouských. Costarica orazítkované! Costarica orazítkované! Rozuměl's Perútko?"

Stonásobnému Hromu nebylo arci zcela jasné,

proč pohlaváři divokých kmenů afrických, u nichž otroci úpějí v zajetí, cení si známek jiných států, a speciálně známek republiky costarické, nad známky rakouské, ale na faktu samém se nedalo nic změniti, a o páteru Oplatkovi nebylo ještě tehdy známo, že jest vášnivým filatelistou . . .

Ani vykoupení otroků – a vykoupil jich slušnou řádku, neboť díky neutuchajícímu zájmu pátera Oplatky o otroky africké zůstaly z jeho sbírky jen žalostné trosky – nepřineslo Stonásobnému Hromu kýženého klidu duševního. A Zvědělík mlčel, mlčel. Byl jinak stejný jako vždycky, ironický, pochybovačný, suchý. Ale cínová trubice nebyla již bývalou kouzelnou cínovou trubicí. Stonásobný Hrom dospěl k poznání, že je to docela obyčejná, pitomá trouba, která sice při ohýbání vrže, ale co je platné nejkrásnější vrzání, neobdivují-li a nezávidí-li ho druzí? A tak kteréhosi rána ležela cínová trubice na svém starém místě v bedně s nářadím a harampádím v plátěném altánu na dvorku domu Zvědělíkova...

Několik dní poté, když Stonásobný Hrom byl právě zaměstnán v dřevníku řezáním nového špačka, vrzla vrata dřevníku a v nich stál – Zvědělík... Byli sami dva. Ale mezi oběma hochy bylo cosi, co

mátlo a tížilo Stonásobného Hroma. Zvědělík byl však zcela klidný. Prohlédnuv si nového špačka znalecky a zkusiv jej hned na místě, řekl, že bere znamenitě, a obrátiv náhle svůj podlouhlý, ošklivý, pihovatý obličej k Stonásobnému Hromu, řekl zvolna a tiše: „Viď, Láďo, žes nebyl na Hostýně?“ A bylo cosi tak jasného a teplého v jeho očích a tolik mírnosti v jeho úsměvu, že Stonásobný Hrom, sám nevěda jak, odpověděl prostě a lehce: „Nebyl.“

„Tak vidíš!“ zvolal vesele Zvědělík, dotýkaje se lehce rukávu kamarádova. „Věděl jsem, Láďo, že jsi pašák. A za to jsem ti tuhle přinesl, co sis tolik přál mít,“ dodal, vytahuje zpod zrzavého havelůčku – cínovou trubici . . .

Stonásobnému Hromu málo chybělo a byl by studem a hořem propukl v pláč jako bídná squaw. Ovládl se však, jak se na muže a bojovníka sluší. Ale když Zvědělík, prohlížeje si znovu špačka, připojil jako mimochodem: „To ví kozel, kde vězela. Tak dlouho jsem ji hledal pro tebe,“ ucítil Stonásobný Hrom kdesi hluboko, že za suchého, protivného Zvědělíka dovedl by na místě podstoupiti pěstní zápas „muhmohwu“ s kterýmkoliv z rudých bratrů na Rozmarku . . .

● „František Josef byl gentleman."
Kdopak to národu hlásá? –
Havlíček praštil se do hlavy,
v nebi se na sebe cásá,

na sebe kleje a hubuje:
„Byl jsem to ale vrták!
František Josef byl gentleman,
a já v politice prták.

Kýž jsem se, švec, držel kopyta!
Kýž jsem se, švec, držel knejpu!
František Josef byl gentleman,
a já mu tam do trůnu rejpu,

a já mu tam zatápím Slovanem
a do Vídně píchám Včelou.
Bodejť jsem hubu držel radš
a v hubě cigáru vřelou!

Alespoň když už mne Dedera
přes Kufstein do Tyrol vezl,
kdyby s tím alpejským povětřím
mně rozum byl do hlavy vlezl,

aby se kapánek rozbřesklo
v té tvrdé palici české,
a mohl jsem namísto básniček
skládati psaníčko hezké,

že sice z kraje muzikantů jsem,
ale vždy treu und bieder,
a když na to přijde, že dovedu
taky udělat nýdr . . .

Takové psaníčko z arestu
jsem poslat měl císaři pánu,
a mohli jsme doposud přísahat
na černožlutou fánu,

a doposud mohl být náš styk
gentlemanlike a kulant . . .
Vždyť František Josef byl gentleman . . .
A já byl trulant.

● Dobrý překlad básnický neklade si, pánové, cílů malých, lehce dostupných. Chce nejen plně a přesně vystihnouti myšlenkovou náplň své předlohy a zrcadliti dokonale všechny její hodnoty estetické, on usiluje o víc. Býti sám o sobě završeným celkem uměleckým, novým, svéprávným, osobitým výtvorem slovesným a jako takový nésti typické znaky ducha vlastního lidu i jeho mluvy. Ale copak bychom si dlouho vykládali a nakonec třeba ještě i do nějakých ismů se zapletli, když dávno dobře víme, že ne slova, ale příklady táhnou! Názorně prosím, názorně! Příkladem napřed!

Budiž, hm, tudíž, hm! Vezměmež tedy dvojici nenáročných, prostých veršů, dva skromné kvítky z luhu poesie domácí:

Kdo Boha, vlast i národ ctí,
ten věnuje se hasičství.

Jak by asi vyjádřili ducha tohoto dvojverší naši

bodří súsedé? Se svou důkladností, počestností, se zdravým smyslem pro rozumnou účelnost, ale i s hlubokým sklonem k badání o věcných věcech metafysiky. Snad takto?

Der Stadt zum Schutz und Gott zur Ehr'
wir widmen uns der Feuerwehr?

Ano, snad. Ale s podmínkou, že dodali by do vousů:

Mein Vaterland, magst ruhig sein,
fest steht die Feuerwehr am Rhein . . .

Bardzo ładnie. Ale za to, psia krew,

kto kocha Boga i ojczyznę
do fajerwermana się zmiznie,

řekl by, proše pana, pan Kochanek . . .

Dumal by, dumal, mužík ruský, duša-čelověk,

nejednu dumal by dumu-dumočku, nejednu vypil by rjumku-rjumočku, než by on, sokol jasný, dumu vydumal, než by on, golubčík, po syré zemi hoře rozesil a rozesiv, krasavčík, mátušce rodné, Volze-živitelce, takto si pozasteskl, požaloval:

Kto ljubit Boga i zemlju,
tot budět požarnym v Kremlu . . .

Parlez-vous français? Ach oui, vraiment? Comme c'est charmant!

Allons, enfants, aimons Dieu
pour être de braves pompiers . . .

Refrén: Aux pompes, citoyens! . . .

Být, či nebýt hasičem? To be or not to be? That is the question. Avšak:

An honest fireman, young or old,
must love his home, the King, the Lord! . . .

Vittoria, camicie nere!
Eccola! Un pompiere!,

zvolal by vítězně Duce, stana v čele armády černých košilí na výšinách Krasu nad mrtvolou jednoho, na hadry rozstříleného hasiče. Zvolal by snad i více, kdyby se vtom zpoza skály nerozlehl strašlivý ryk:

Jebem ti boga, jebem ti dušu,
dobar požarac ljubi svu kuću.

Nechoď šuhaj, ďalej, prenocuj ty u nás!
Čuješ? – Čujem. Prenocuješ? – Prenocujem.

Keď ljubim Pambožka, tož som
hoja, hoj,
celkom statočným hasičom,
Bože môj! . . .

Ing. Dr. Techn. Valentin Syrovátka,
asistent volontér výzkumné stanice chemicko-fysiologické českého odboru Rady Zemědělské pro zemi Českou při české vysoké škole zemědělského a lesního inženýrství na českém vysokém učení technickém v Praze

● Můj přítel Dr. Syrovátka představil se takto kdysi Mrs. A. W. Hopkinsové, Cleveland, Ohio, U. S. A., jež dala k němu telefonicky povolati lékaře.

„Za našich starých, vlastně mladých, zlatých časů," pravím ondy Syrovátkovi, „dělili jsme se my technici ve čtyři odrůdy. Předně byli staváci, za druhé architrávi, za třetí strojaři a za čtvrté flaštičkáři čili smraďoši".

„Od těch dob se staly veliké změny," odtušil přítel. „Pokusím se tě obeznámit s organisací nynější pražské techniky, která ovšem vlastně už neexistuje;

bylať přebudována v české vysoké učení technické v Praze. Toto české vysoké učení technické v Praze se skládá z těchto samostatných vysokých škol:

1. vysoké školy stavebního inženýrství,
2. vysoké školy pozemního stavitelství a architektury,
3. vysoké školy kulturního inženýrství,
4. vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství,
5. vysoké školy chemicko-technologického inženýrství,
6. vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství a
7. vysoké školy speciálních nauk, bývalého to oddělení obecného.

„Máme tudíž v Praze," pravím, „sedm samostatných českých vysokých škol inženýrských."

„Ano," přisvědčil přítel, „a připočítáme-li k tomu universitu českou a německou, akademii výtvarných umění, německou techniku, vysokou školu obchodní, dále Umprum a konservatoř, které si také volí rektora . . ."

„. . . a konečně právnickou fakultu ruskou a volnou universitu ukrajinskou," připojil jsem,

„. . . docházíme," skončil přítel Syrovátka, „k číslu šestnácti vysokých škol v Praze, což jest světový rekord! Ale vraťme se," pokračoval, „k složení českého vysokého učení technického v Praze. Musím totiž podotknout, že vysoká škola stavebního inženýrství se reformuje a přeměňuje:

1. ve vysokou školu inženýrského stavitelství směru A, konstruktivního a dopravního, a
2. ve vysokou školu inženýrského stavitelství směru B, vodohospodářského a kulturního,

které ovšem jinak jsou si úplně rovnocenny. Při tom správou děkanství těchto vysokých škol inženýrského stavitelství směru A, konstruktivního a dopravního a směru B, vodohospodářského a kulturního, které ovšem jinak jsou si úplně rovnocenny, pověřeno jest střídavě ob rok děkanství vysoké školy stavebního inženýrství a děkanství vysoké školy kulturního inženýrství, jež ovšem zase v poslední instanci podléhají senátu českého vysokého učení technického v Praze."

Přítel Syrovátka si utřel pot, bohatými krůpějemi na čele mu vyvstavší, a pokračoval:

„Podotknouti dlužno, že v úředním styku v některých případech se sice připouští psáti vysoká

škola inženýrského stavitelství směru A, konstruktivního a dopravního, nebo směru B, vodohospodářského a kulturního, které jsou si jinak úplně rovnocenny, resp. děkanství oné vysoké školy, jež toho času správou vysoké školy inženýrského stavitelství směru A, konstruktivního a dopravního, či směru B, vodohospodářského a kulturního, jest pověřeno, tedy buď děkanství vysoké školy stavebního inženýrství nebo děkanství vysoké školy kulturního inženýrství, ale v jistých případech se doporučuje užívat raději názvu studium inženýrského stavitelství a nikoliv vysoká škola inženýrského stavitelství, protože . . ., protože . . .“

Přítel Syrovátka přemýšlel úsilovně po několik minut, pak upřel na mne smutné, gazelí oči a pravil: „Nevím vlastně proč, ale je v tom nějaká kompetence.“

„Byl jsem přidělen,“ pokračoval, odmlčev se na chvíli, „na nějakou dobu do ministerstva školství a národní osvěty, do odboru vysokých škol technických. S počátku to šlo všechno docela pěkně k obapolné spokojenosti, ale po nějakém čase spletl jsem si jaksi ty vysoké školy se suplenturami, docenturami, profesurami, děkanstvími, rektoráty,

lektoráty, senáty, Penáty a špenáty, takže jednoho dne jsem vyřídil žádost jakéhosi Josefa Tykače, řádného to posluchače vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství, o započítání dvou semestrů do II. státní zkoušky přibližně takto:

Strojnímu děkanství
suplované školy honorovaných nauk
v Praze.

Žádosti JOSEFA TYKAČE, vysokého posluchače honorované školy českého a zásadního inženýrství v Praze, o započítání dvou semestrů do tamní principielní zkoušky, nelze z elektrotechnických důvodů vyhověti.

To se mi přihodilo čtyřikráte nebo pětkráte po sobě, načež jsem byl dán na dočasný odpočinek. Užívám této dovolené," pokračoval přítel, „k tomu, abych se poněkud orientoval v organisaci českého vysokého učení technického v Praze. Vstá-

vám pravidelně ráno před pátou hodinou a dělám si grafické tabulky na způsob rodokmenů Přemyslovců a Habsburků, jak jsme je mívali v učebnicích dějepisu. Používám přitom také různých barevných tužek pro větší přehlednost, ale cítím, že nejsem pořád ještě dosti silný v podpatcích, zatím co moje dovolená se chýlí rapidně ku konci . . .“

Politisch Lied - ein garstig Lied . . .

I. Prahne

● Přinuť orla, by ti zobal z ruky,
Allaha, by žehnal ďaurowi!
Na benátském žádeg Maurowi,
ze srdce by wyrwal wášně muky! . . .

Na kolenau swých by haupal wnuky,
na krétském chtěg Minotaurowi,
nebo na Frantowi Sauerowi,
aby nosil wyžehlené puky! . . .

Kterak nemá toužit po swobodě
otrok, přikowaný k ostrwi
w cele temné, o chlebě a wodě?

Kterak nemá zurčet ručeg horský?
Lew gak nemá prahnaut po krwi,
ať ge to Lew berberský či – Borský? . . .

2. Pranostyka

● Říkali nám kmotrowé a strýci:
Šelma sedlák, který neoře
ani na swatého Řehoře . . .
Wždyť to znáte, milí agrárníci! . . .

Má-li wšak ten sedlák statek zwíci
statku Wáceslawa Řehoře,
pak už, holečkowé, neoře,
a že šelma gest, kdo smí to říci? . . .

Hotug biče, oreg, seg, sedláčku,
sice budeš za rok žebrati,
nesedíš-li zrowna we zbyťáčku . . .

Sedíš-li, pak na pluh, pranostyku
a nač zachceš, můžeš dělati.
Ořeš-li, tak leda politiku . . .

3. Fronta

● Beywáwala fronta, beywáwala,
byl w ní Dostal, Hofman, Wurm i Šwec;
fronta, ach, co muž – to moloděc,
za swobodu Čech gež k bogi wstala.

Mezi sebe tato fronta zwala –
rakauskáť ho neswírala klec –
pana Horkého . . . Než, diwná wěc!
Do fronty ho ne- a nedostala . . .

Ale trpěliwost nese růže . . .
Sečkeg, pěwče, se swau affrontau . . .
Wždyť co nebylo, beyt geště může . . .

We frontě že tenkrát byli giní?
A pan Horký že byl za frontau?
Eyhle! Za tc we „Frontě" gest nyní . . .

4. Nelze

● Není ještě každá slípka kwočnau,
zlatau kwočnau lewohradeckau,
aniž nad kolébkau nad dětskau
nachýlí se každá z děw, jež počnau . . .

Není ještě každý puntík točnau,
každá paní – paní Laweckau . . .
Myslíš Terpsychoru na řeckau,
na Margánce wida tančit skočnau? . . .

Vidíš, příteli! . . . A stejně nelze,
zříš-li pána s lulkau w hubince,
plésat hned, že widíš H. G. Welse . . .

Aniž wzpomínati G. B. Shawa
newinné lze, malé chudince,
čtaucí Stanislaua Nikolaua . . .

5. Pracuj každý . . .

● Pracug každý s chutí ausilownau
na „Národa“ roli dědičné,
židy přes držky wšak nesličné
mlátit měgme wšichni wůli rownau! . . .

Bláznowství ge rukau nemistrownau
tříškat okna w noci měsíčné,
pendrekem-li nohy necwičné
honí strážník pro pochwalu skrownau . . .

Lépe, kdo gak Reiniš těží s málem,
ale ze swé wlastní podstati . . .
Slawný ge, buď sluhau nebo králem . . .

Často chudý pastuch nebo trayda
může náhle průgem dostati,
wida tábor, z něhož válčí Gayda . . .

Mrva a břevno

(Jar. Křičkovi)

● Ředitel reálného gymnasia v Ctiborově Kýhos dal si jednoho dne zavolati terciána Dvořáčka do ředitelny.

„Dvořáčku, hm áčku," vece, hledě přes tlusté brejle na skupinu pih nad pravým obočím Dvořáčkovým, „Dvořáčku, byl jste určen panem profesorem češtiny, abyste na akademii, pořádané naším ústavem ve prospěch podpůrného fondu žactva, přednášel báseň „Čechy" od Jaroslava Vrchlického. – Pravdu-li řku?"

„'sím ano."

„Ano! Zapamatujte si tedy dobře, co vám teď řeknu, Dvořáčku! Verš třetí ve sloce čtrnácté," pokračoval ředitel, ukazuje prstem v knize na příslušné místo, „zní: Zas budeš Husa, Žižky volná země. – Pravdu-li řku?"

„'sím ano."

„Tedy pamatujte si: nebudete recitovati Husa, Žižky volná země, alébrž *čackých předků* volná

země. Nikoliv tedy Husa, Žižky, alébrž čackých předků. Rozuměl jste?"

„'sím ano."

„Neposlechnete-li, Dvořáčku, a budete-li přes mé upozornění recitovati Husa, Žižky volná země místo *čackých předků* volná země, budete vyloučen nejen z ústavu našeho, alébrž i ze všech středních škol mocnářství Rakousko-Uherského. Rozuměl jste?"

„'sím ano."

„Doufám, že jste rozuměl. Jděte, Dvořáčku, a hleďte, ať je vše v nejlepším pořádku, hm ádku."

„Nemohu tomu dítěti vykládat," povzdychl si ředitel Kýhos, usedaje k pracovnímu stolu, „jak by mi katecheta omastil Husa a Žižku u zemské školní. A trochu postrašit se kluk také musí. Nechť mi mánové Vrchlického odpustí! . . ."

„To byli ještě ti praví, žuloví vlastenci," horlil učitel Šturc, procházeje se alejí rodného města se starým přítelem a spolužákem, novinářem Dvořáčkem. „To byla ještě ta věrná, stará garda! Na příklad takový náš děda Kýhos! Křišťál!"

„A víš-li pak, kamaráde," přerušil jej Dvořáček, vraště poněkud čelo a potřásaje hlavou. „Není všecko zlato, co se třpytí! Mám malou vzpomínku z dětství, o které jsem ti, myslím, dosud neříkal. Tak prosím, Kýhos! Sám povídáš, křišťál! A věřil-li bys, že v tercii, když jsem měl recitovat Vrchlického „Čechy", tehdy na akademii, však se pamatuješ, že mi nařídil pod trestem vyloučení vypustit v jednom verši jméno Husa a Žižky? Co tomu říkáš, prosím, he? Žulový vlastenec! Ale nahoru chtěl být přece jen hezký . . ."

„Mluvíte-li o charakteru, pánové," vmísil se do hlaholu debaty učitel Šturc za pánským stolem v hostinci „U bílého beránka", „mluvíte-li už o charakteru, pak, prosím, dovolím si poznamenati, že dnes, kdy se nic neriskuje, je ovšem lehko dělat hrdinu a oslepovat lidi třpytem svého štítu. Zkoumáme-li však mnohý případ blíže, podíváme-li se trochu pozorněji na minulost leckterého tak zvaného zářivého charakteru, do dob tvrdých, kdy byla příležitost přísné zkoušky, uvidíme všelicos zajímavého. Prosím, skutečná událost, na pohled

nepatrná, ale příznačná! Jsou jména, na něž byste přisahali. Nebudu nikoho jmenovat. Ale znáte všichni jméno, kterého nejmenuji. Je to náš krajan, známý novinář, spisovatel, který něco váží. Ano, pane rado, je to Rudolf Dvořáček, jak jste správně ráčil uhodnout. Tož prosím! Byl, tuším, v sextě nebo v septimě, tedy vlastně již dospělý muž. Měl recitovat na jakési akademii báseň „Čechy" od Vrchlického. Ředitel, tak trošku již věkem sešlý, mu nařídil, aby vypustil verš se jménem Husa a Žižky. A co byste řekli, pánové? Dvořáček, náš Dvořáček – – – poslechl. Verš vypustil!! Je to maličkost, ale příznačná. Řekne se mládí! Ale povaha, pánové, povaha se s člověkem rodí a s člověkem umírá." . . .

„Je to zvláštní," mluvil soudní rada Matys, tahaje za knoflík holiče Trpáka, který jej jako obyčejně doprovodil z hospody až k domovním vratům, „je to zvláštní! Řekne se přátelství! A prosím, co je to přátelství? Tak se koukejte, mistře, páni Šturc a Dvořáček. Vyrostli spolu od dětství, byli takořka jedním mlékem odkojeni, studovali spolu

osm let. Nerozluční přátelé! Kastor a Pollux! A prosím, dnes Šturc Dvořáčka div na lžíci vody neutopí. Pro jakousi pitomost, která za řeč nestojí, neinžinýruje se ostouzet starého kamaráda před celou společností. Kdo to poslouchal, bude si myslit, kdo ví co Dvořáček neprovedl a co je za šizunka. Ale nazdáreček mistře, dnes už fouká ten sakrament od hor. Půjde-li to takhle dále, máme pozejtří dva metry sněhu před chalupou."

„Tys mi taky pěkný pták," hučel mistr Trpák pod vousy, ubíraje se pustou ulicí k domovu. „Falešníku! Proč to Šturcovi neřekneš do očí? Proč tam v hospodě jsi ani nepíp, proč tam jsi mlčel jako pařez? To dovede každý, pomlouvat za zády! Hrdino!" bručel si v duchu, otevíraje opatrně dveře bytu. „Postav se soku tváří v tvář, stůj jako skála za svou pravdou a neskrývej zbaběle svého přesvědčení a svých skutků, jsi-li muž a charrrrakter," jektal a šeptal si rozhořčeně, zouvaje potichoučku boty v mrazivé předsíni . . .

Okolo roku 1560 žil v městečku Pitecciu vysoko v Apeninu toskánském farář Gaetano Capellini, který kromě hloubání o pravdách zjevených obíral se náruživě fysikou. Podařilo se mu sestrojiti přístroj, zvaný humoskop nebo-li mrvoměr, jímž bylo lze konati měření některých, tak zvaných sympatických zjevů optických. Svá pozorování shrnul otec Gaetano v poučku: „Podráždíme-li vlastní sítnici pozorováním nějakého předmětu v oku cizím, objeví se obraz téhož předmětu na sítnici naší, a to přímý, skutečný a zvětšený.“ Farář Gaetano vypočítal, že zvětšení činí asi desaterónásobek velikosti předmětu, podráždění způsobivšího. Je-li tudíž předmět původní zvíci holubího vejce, bude obraz v oku našem zvíci vejce pštrosího.“

„A proto, drazí v Kristu,“ hřímal v nedělním kázání dobrý otec Gaetano na shromážděné stádo věřících, „nežádejte ode mne, abych vám počtářsky vykládal a dokazoval, proč to je tak a ne jinak, vždyť byste tomu beztak starého kozla rozuměli. Ale kladu vám na srdce a doporučuji vám, abyste ve vlastním zájmu nechali mrvu v oku bratra svého ve svatém pokoji. Amen!“

Z „Lyrického místopisu Č. S. R.“

1. Zlín

● Božské funkce antického Echa
nahradil věk nowý reklamau.
Než i bez ní naší Pergamau
srdce každého se pyšní Čecha.

Zlínem kráčeti – ach, gaká těcha,
byť i wýheň šígi pekla mau!
W tom – zdaž smyslowé mne neklamau? –
Wáceslawa Wiléma zřím Štecha . . .

Žaket šwižný, praužkowané katě,
ha, toť on, to luzné zgewení,
w průwodu gež kráčí pana Batě . . .

Ukázalť mu geho wlastní záwod
a teď ještě k geho wedení
pautawý mu uděluge náwod . . .

2. Kokořín

● Kolmo k směru hwězdné parallaxy
strmí dumný habr, smrk i dřín
a z gich tlumu hle, hrad Kokořín
zírá hrdě, negen gaksi taksi . . .

Cizák negeden sem zagel w taxi
a tau welebau byl pokořín.
Powěst dí, že kdys tu byl i zřín
šofér pana primátora Baxy.

„Kokoříne!“ zwolal prý a v oko
slza tryskla mu, an chwěgný ret
„Kokoříne,“ mumlal, „Koko . . . Koko!“

W kyprý mech wšak pogednau prý klesl,
sláb a bled gak nalomený kwět . . .
Wagíčko bylť rudobílé snesl . . .

3. Welká Praha

● Gen wšak do rayonu Welké Prahy
wnikla naše Tatra hlaub a wíc,
děs nás gal, krew stydne, bledne líc . . .
Běda! Upadli gsme mezi vrahy . . .

Šipkau letí mimo Ďáblic prahy,
Kostomlaty maudře mígegíc.
W tom wšak: „Hostiwař!“ nám zařwe wstříc
gakýs wausáč s ukrutnými tahy . . .

Samé Hrdlořezy gen a Práče
wida wůkol, wolám: „Krč se! Krč!“,
na šoféra, který skoro pláče . . .

Kbely, Kyge kolem hlaw nám fičí . . .
A gá mumlám: „Tatro! Leť a vrč!
Čechowé gsau národ holubičí . . .“

4. Welký Osek

● Gičín slyne panoramau Trosek,
Sadská přeludem swým wřídelním . . .
S Welkau Prahau, městem sídelním,
čím wšak saupeřit má Welký Osek?

Tím, že zrodil se tu rada Kosek?
Či že pikle woze w gídelním
kul tu s pobočníkem křídelním
Wůdce náš tak dlauho, až to prosek? . . .

Lekci druhau napaříš mu tuhau?
Zazáří zas w slunci mydliny
sedmibarewného widma duhau? . . .

Powěz, Pohádko, giž Slawník silný
wzdělal na auwalech Cidliny! . . .
Slawník silný, pilný, wilný . . .

MilNý.

5. Letná

● Před auto nám wlezla žába hezká,
bába, dědek, škwrně prtácké.
Na pasanty klna wrtácké
widím teprw, gak ge Praha česká.

„Ay, zdeť Letná," wece Neumann S. K.
w dumné zwuky hudby pošťácké.
Načež v náladičce rošťácké
gako plawec radostiwě tleská . . .

„Čuteg, Sparto," wolá, „nařež Pešti,
Lwowu, Wídni, Římu, Pawii,
ať swět čumí, co gsau kluci čeští."

My wšak s Mílkem, časů od pradáwných
zabodnuti w S. K. Slawii,
slawme slawně sláwu Sláwů slawných!

6. Doksy

● Pražských barů wymetal gsi boxy,
síly utrácege w swéwoli.
Ctnost twau gako ruku Scaewoly
na traud zžehly wášní rudé koksy.

A když z číše Rozkoše gsi lok' si,
požitků všech smlsals krémroli,
trpkých dum, gak Gano swé woly,
stádo paseš tam, kde dřímau Doksy . . .

Okřegž, duše autlá w těle čilém,
okřegtež, ó čiwy barmila,
zde, kde nepotká tě Neubauer Wilém,

w kragi, poswěceném Karlem Hynkem,
prw než Krecara zas Garmila
zočíš w aukci, polícené Zinkem.

● Milá Nanynko!

Tak jsem si po cestě přijel na týden odpočinout do té naší milé pahorkatiny, vrchoviny, krabatiny, hornatiny, vysočiny, vypnuliny, ano i povýšeniny českomoravské, kde se od července do srpna snad opravdu dosud nechumelilo, natáhnout se na té milé půdě rodné, na které se ještě tu a tam teď koncem září ovísek vesele vlní a zelená v blahé naději, že neuzrá-li, tož že prvními mrazy aspoň hezky skřupne.

„*A jaká země — — taký lid . . .*,"

říkám si v duchu s Buškem z Vilhartic. Nedávno pan Martin Kostelecký, měšťan zdejší, rozhořčil se na novou obecní přirážku, a protože zrovna zapřahal, ukroutil volovi ocas, dříve než se toho nadál i vůl i pan Kostelecký sám. I stál smutně, nevěda, co s ním počíti. A věru, jen se zamyslete, co také počíti s ukrouceným volským ocasem? . . .

„*Má duši zvláštní, trochu drsná zdá se . . .*"

Šli sekáči na louku, byli kapku zavdaný, špásovali, a Jambůrek přesek' tudle Jobka Fršonca kosou vejpůl . . .

„*Však kvete po svém v osobité kráse . . .*"

Dostaly se do sebe Sáblica s kovářkou Fánkou kvůlivá husejm – inu ženský – a kovář Filip šel a vobrátil Sáblikoj voko zřítelnicou dozadu. Von za to nemůže, slavnej soude, že má takový hrozný kloubiska na pařátech . . .

Ach, milá Nanynko, mnoho, mnoho historek mohl bych Vám vyprávět . . .

Ke Kvíčalom do Pivonic přišel novej pasák. Vyleze si v neděli vodpoledne na střešňu a jí. Jí. Najednou bác!, svalí se ze střešně a vostane ležet jako snop. Vodnesli ho do seknice, polejvali, leží jako mrtvej. Poslali pro bábičku. „Pěkně ho položte tudle na stůl," povídá bábička, „břichem dolů." Položili. Maká bábička, maká, kroutí hlavou. „Chyba," povídá, „je peckama zacpanej." A začala mu tam pomaloučku prstem šťourat. Najednou bum! hrozná rana, jako když z kanóna vystřelí! Copak pasák! Ešče ten večír hnal na pastvu. Ale chudák bábička! Za čtyrycet let ju bylo poznat, byla samej důlek, jak vod neštovic . . .

Jo, s našima lidima, milá Nanynko, nejsou žádný špásy.

No a vidíte!

Jel strejčínek doktor od pacienta ze Studnic. Byl konec března, vobloha vobrácená štoudev, jen z ní cedí, ani sníh ani dýšč, jakási vomáčka, ale za to hodně.

Bryčka se hází, třese, drkotá od škarpy ke škarpě, tu se boří po nápravy do sněhu, tu se zařízne na půl metru do bláta, a od západu, východu, severu a jihu leze strejčínkovi do kostí pravá novoměstská zima, mokrá, ubrečená, dotěrná, nestoudná.

Nohy v tak zvaném fussoku, beranici přes uši, strejčínek tak tak že si troufal vystrčit nos z ohromného kožichu a pokukovat sněhem zalepenými brejlemi do té boží sloty a plískanice.

Mokrý pytel přes hlavu, čeledín Francek seděl šejdrem na kozlíku, pukal spokojeně z dřevěnky a bavil svého pašašíra.

Slovo dalo slovo, ukázalo se, že Francek byl v zajetí v Italii, okolo Milána.

„Italie," povzdychl si strejčínek v hlubinách kožichu, „Italie . . ."

Kennst du das Land, wo die Zitronen blüh'n,
im dunkeln Laub die Goldorangen glüh'n,
ein sanfter Wind vom blauen Himmel weht,
die Myrte still und hoch der Lorbeer steht . . .

A zdá se milému strejčínkovi, že leží v temném stínu zrajícího smokvoně, pravou rukou trhá topasově zlaté hrozny révy, levou zardělou, sametovou broskev.

„Un baccio!" lichotí se azurové moře k růžové, mramorové skále . . . „Un baccio," šeptá u nohou krasavice . . .

„Italie," zajektal strejčínek z hlubin kožichu, „jo, to je d-d-docela jinej kraj . . ."

„Bárci jinej," přitakal Francek. „Vranka, eu, seš zticha, nezdobo! Necháš ju, valášku?! Cák seš ňáký říbě? No tak, mám tě fleknout, hadrníku? — Bárci jinej," pokračoval Francek. „Tam si ani sedlák prase nezabí," odplivl si skrze zuby, „a co je tvarohovej koláč, tam taky žádnej neví. — — Bárci jinej kraj," opakoval si po chvíli zádumčivě, „smutnej. — — Smutnej."

No tak vidíte!

De gustibus non est suspensorium, říkával šenkýř Brejška . . .

Dvě modlitby

. . . ani já ani on jsme nikdy v kavárnách nevysedávali . . . Nás by Boettinger nemohl vykreslit, jak vykreslil jinou skupinu, Vítězslava Nováka s jeho přáteli, při víně a se zvláštním, u každého jiným, ale u všech osobním, jen jejich úsměvem. Kdyby nás . . . chtěl někdo společně vykreslit, musil by to udělat . . . s výrazem, v němž by bylo jistě více myšlenky, o niž jde, než našich osobních jen zálib a rysů . . .

Zdeněk Nejedlý: O. Ostrčil či Vítězslav Novák?

I. Modlitba večerní

● Díky Tobě, velký Bože, díky,
že jsem lepší než ti ostatní,
že jsou rozdílové podstatní
mezi mnou a lehkomyslníky,

kteří vínem svlažují své rtíky,
mrzkým choutkám těla poplatní,
a když zdravíčko si pošpatní,
ani nemají, zač koupit líky.

Já však nejdu ani do kavárny,
s hrůzou vídám chodit kumštýře
nejdřív do kavárny, do vinárny

a pak zastavárny . . . Jiný oukol
plním zdatně, peven u víře,
veselí že nutno hubit koukol . . .

2. Modlitba večerní

● Nejsem jako Novák Vít, či Standa,
dokonce pak Suk a podobní . . .
Každý z nich má úsměv osobní,
ale je to všecko jedna banda.

Neposedná jest jich panímanda,
nekyne jim sláva pohrobní.
A když Boettinger je zpodobní,
je to smutné, i když je to švanda.

Kdyby mne však na papír chtěl vrci,
pak by musel tyto směrnice
předem důkladně si vzíti k srdci:

Úsměv *žádný!* Za to v čele *Vráska!*
V ruce *Minerálky* sklenice!
Kolem beder *Nevinnosti* páska!

Jak jsem byl zázračně vyléčen

(Z povídek básníka Silvy Pipresa)

● Z kruhů lékařských jsou podnikány v těchto dnech pořouchlé výpady a zavilé útoky proti blahodárné činnosti mužů bohem vyvolených, lékařů-divotvorců, útoky, jejichž kalným zdrojem je očividně bledá závist a panický strach před ztrátou klientely. Učení páni doktoři uvádějí jako hlavní trumf proti lidumilné a nezištné činnosti divotvorců, že nebyl dosud veřejně zjištěn ani jediný případ skutečného a trvalého vyléčení pacientova lékařem-divotvorcem. Hlas mého svědomí mi káže, abych přes všecku nechuť vystoupil ze svého pohodlného soukromí k obraně napadených dobrodinců lidstva a vydal svědectví pravdě. Nemohu, nesmím mlčeti. Musím bez váhání sděliti s veřejností skutečný případ zázračného uzdravení, jediný sice, jenž mi je znám, ale za to nesporný a nepochybný. Zaručuji se za jeho pravdivost bez jakékoliv výhrady. Je to případ můj . . .

Bylo to na podzim r. 1919 nebo 1920. Můj starý

a dobrý kamarád, malíř Čada, mne požádal, abych napsal verše k veselým obrázkům ze života dětí, které se chystal vydat k vánocům v knížce v jednom n... ském nakladatelství. Vyhověl jsem s chutí a s radostí. Co bych neudělal Čadovi k vůli! Je poctivý umělec a zlatý kluk. Práce, dík rozkošným obrázkům Čadovým, šla mi od ruky. Nasmál jsem se při ní sám dost a dost, a když jsem byl hotov, zdálo se mi, že jsem svými básničkami obrázkům příliš neublížil a že se bude knížka dětem, zvláště klukům, líbit. „Stafra", blesklo mi hlavou nakonec, „z toho by snad mohly koukat i prášky! . . ." Popadl jsem tužku: „Dejme tomu," povídám si, „že knížka to u dětí vyhraje a půjde na odbyt. Výtisk bude stát asi 20 Kč. Může se jí prodat až 10.000 výtisků, což při oblíbené obrázkové knížce není počet přemrštěný. Normální autorský honorář je 10% z krámské ceny. Ponechme Čadovi po zásluze 9%. Ale dostanu-li jen 1%, dělá to 2000 Kč, což je skoro můj roční plat. (Byl jsem tehdy osmý rok definitivním profesorem na jedné obchodní škole v N... a měl jsem asi 280 Kč měsíčně.) 2000 Kč! A to by se mohlo opakovat při novém vydání! A ne jednou! Nepůjde-li knížka, co dělat! My autoři

poneseme statečně risiko s nakladatelem. Ale půjde-li?! . . . Vždyť by to mohla být i jakási rentička! . . .“ Až se mi hlava zatočila. Popadl jsem klobouk a hajdy s rukopisem k nakladateli.

Luznými vidinami unášen hnal jsem z předměstí dolů do města. Cestou tuhlo mé tušení v jistotu. „Knížka se bude dětem líbit! . . . Knížka půjde! . . .“

Předběhněme nyní proti všem pravidlům pořádné povídky děj svého vypravování a přenesme se o čtyři až pět let kupředu v toku času. Tušení mne nezklamalo. Nikdy jsem se ovšem nedověděl, v kolika výtiscích byla kniha vydána. Ale kamarád Čada by mohl říci, kolik maminek se na něj za tu knížku usmálo a kolik tatínků na něj po straně zavrčelo, že musili klukovi koupit novou, když starou roztrhal. Avšak z mých prorockých tuch se splnila jen část první. Zištné moje výpočty zklamaly mne hanebně.

K slaďoučké otázce nakladatelově, jaký požaduji honorář, dal jsem přichystanou odpověď: „Jedno procento krámské ceny.“ Medový úsměv jeho úst ztvrdl rázem v přísné a chmurné vrásky katonské: „O procentovém honoráři není ani řeči,“ řekl le-

dově. „Čada potřeboval narychlo peníze a prodal mi obrázky za fix. Nespokojíte-li se také s honorářem jednou pro vždy, vydám knížku bez veršů. Kolik žádáte?“

Můj sen o rentičce se zhroutil jako domek z karet, rozplynul se jako mýdlová bublina, vyprchal jako kapka benzinu. „Tisíc korun,“ vzdychl jsem sklesle. Scéna, kterou bureau nakladatelovo poskytovalo zrakům slečny písařky po těchto mých dvou slovech, byla by hodna štětce Rěpinova. Na hrdě vyklenutém čele mého chlebodárce vyvstal smrtelný pot. I skrze solidní kalhoty viděl jsem jasně, jak se jeho kolena mocně zachvěla . . . Ubohý ten muž s přidušeným výkřikem se zřítil bezvládně do připravené lenošky . . .

„Vy mne ničíte!“ zaúpěl. „Vy mne ruinujete! . . . Vy nemáte soucitu s mou nevinnou rodinou! . . . Beztak mi pořád vyčítají, že domů málo nosím. Mistře, mějte srdce! Vždyť jste básník, lyrik! . . .“ Vzpamatovav se poněkud douškem studené vody, počal mi přerývaně líčiti strádání a útrapy nakladatelů, proti nimž hrůzy inkvisičních žalářů jsou prostě luznou selankou. Pán odměnil jeho úsilí. Červivé, ukrutné moje srdce se zachvělo v hloubi.

Kamenné, ledové nitro mé zjihlo na okamžik soucitem. „Pane," řekl jsem, a slza těžká a čistá se zachvěla v mém hrdle, „nepřišel jsem, abych přivedl vás i s rodinou na mizinu. Naopak, mohu-li vám podle skromných sil svých vypomoci," pokračoval jsem v plachém uzardění, sahaje do levé náprsní kapsy . . .

Asi za týden dostal jsem honorář pět set korun jednou pro vždy, kterých jsem, bohužel, nevrátil.

Nyní po letech, kdy naše vlast se stala z božího dopuštění dějištěm nesčetné řady zázraků, vyjasnilo se mi leccos, co bylo tenkráte zastřeno hustou clonou tajemství. Vím teď, že byl jsem, sám nic netuše, jedním z prvních pacientů šlechetného lékaře-divotvorce, na němž vyzkoušel se zdarem neodolatelnou sílu své sugesce.

Byl jsem, pravím, jedním z jeho prvních pacientů, a řekněme rovnou, případ nikoli nejlehčí. Vím teď, že jsem tehdy trpěl vážnou duševní poruchou, kterou lékař-divotvorce naráz rozpoznal. A správná diagnosa, toť poloviční záruka zdaru! Byla to choroba, známá ve vědě lékařské pode jménem

fantasmagoria scriptorum, jež se vyskytuje najmě u mladých českých spisovatelů a jeví se utkvělými chorobnými představami, že i český básník může býti za svou práci slušně zaplacen a že z ní dokonce snad i může býti živ! . . . Zákrok v mém případě přišel v pravý čas. Má nemoc bohudíky navždy zmizela. A v mém srdci nevyhyne nikdy tklivá vděčnost k šlechetnému dobrodinci-lékaři...

P. S. Slyšel, ba četl jsem i kdesi, že divotvorci svlékají svoje pacienty do naha. Je to zřejmě buď bídná pomluva, nebo spíše snad prosté nedorozumění. Jsem přesvědčen, že studu ubohých trpících nehrozí v ordinačních síních divotvorců žádné nebezpečí. „Svlékání do naha", existuje-li vůbec, myšleno je zřejmě toliko ve smyslu přeneseném . . .

● Když byl dospěl ke ctné šedesátce
pěvec „Bouře“, básník „Tomana“:
„Ostrčile! Kýž Tě Morana!“,
zvolal bujaře a začal prát se.

V hádce leda rány sklidí rádce.
„Fuj!“ řvou jedni, druzí „Hossana!“
Ponořím se raději do „Pana“,
nevěda, zda plakat mám či smát se.

Přesto pro věštbu jsem zašel v Delfy:
„Kdo to vyhrá? Ghibellin či Guelfi?“
Mlčí kněžka jako zaryta . . .

Otáži se ještě haruspika . . .
„Pěvče,“ řekl, „drž se varyta!
Dílo zůstává, ne polemika . . .“

„Jednoho pošmourného listopadového večera," počal vyprávět odsouzenec, přehodiv si za příšerného řinčení řetězů nohu přes nohu, „jednoho pošmourného listopadového večera začalo mne podivně pobolívat pravé ucho. Nedbal jsem toho hrubě, jenom čas od času jsem si ucho bezděčně ohmatával, ale konečně třetího dne jsem si dodal potřebné zmužilosti a šel jsem k lékaři. Lékař si do ucha posvítil, pošťoural se v něm se zřejmou zálibou a pravil vlídně: „Obyčejný zánět zvukovodu. Maličkost. Za týden to zmizí." Dal mi do ucha horký tampon, ovázal mi hlavu bílým gázovým fáčem, a já šel spokojeně domů.

Na schodech se setkám s listonošem. „I služebníček, pane inženýre, dobré ráníčko," usmívá se na mne žrec Merkuriův. „Co pak? Co pak? Snad ne, pro pána, nějaký ouraz?" pokračoval, zvážněv, s upřímným účastenstvím. „Bohu díky nikoliv," odtušil jsem zdvořile a ochotně, „obyčejný

zánět zvukovodu, maličkost, za týden to zmizí."

Než jsem si doma vyřídil nejnutnější korespondenci, bylo poledne. Jdu k obědu. „Slyšeli ten rámus u revidentuch?" tázala se mne, jiskříc očkama, ve vratech paní domovníková. „Mařka dostala na šup vejpověď. Taky už by moh dát starej parola ženskejm pokoj . . . Jéžíš Maria!" vzkřikla zděšeně, hledíc úzkostně na mou ovázanou hlavu. „Co se jim stalo, chudinko zlatá? Sakramentská eletrika!"

„Nic zvláštního, paní Konipásková," konejším dobrou tu ženu, „obyčejný zánět zvukovodu. Maličkost. Za týden to zmizí."

„Jo, slepý střevo – totiž chtěl jsem říci střední ucho," pokračoval ochotně pan vrchní „U koruny", šermuje mi před nosem tácem s polévkovými koflíky, „střední ucho – to není špás! Vím, co chudák žena zkusila. Hraje si s tím druhý rok a vyjádřila se, že by to ani paní domácí nepřála. Jo, to je k zbláznění! A má-li člověk kusa citu v těle . . . Co tady čumíš?" zařval na pikolu, dodávaje důrazu své otázce přesně mířeným pohlavkem. „Nevidíš, že pan kontrolor má prázdnou sklenici, pitomče?"

„Není to v mém případě tak zlé," pokusil jsem

se vklínit obratně svá slova v bystrý tok hovoru lidumilného číšníka. „Je to obyčejný zánět zvukovodu. Za týden to zmizí.“

„Nechci se nic ptát a nic jsem neřekl,“ šeptal mi tajemně pan Čimon, coiffeur a absolvent dermatologického kursu, mydle vlastnoručně divoké strniště na mých tvářích, „ale domnívám se . . . Pepíku, opraš pána . . . domnívám se, že nejsem daleko od pravdy . . . Karle, dej pánu židli, vem servít a mydli, . . . od pravdy . . . dobře namydlit . . . od pravdy, řeknu-li, že v tom vězí nějaká fešná dáma,“ řekl dělaje štětičkou ve vzduchu přesnou kvartu. „To víme, cherchez la femme,“ zvolal vítězoslavně.

„I dejte pokoj, vy romantiku,“ bráním se, pokud mohu, skrze mydliny. „To by tak ještě scházelo, souboj! Docela obyčejný zánět zvukovodu. Maličkost. Za týden to zmizí.“

„Rozumíme, rozumíme,“ mrkal na mne významně pan Čimon, namáčeje břitvu do desinfonu. „Umíme mlčet! Jako hrob! Jako hrob! Jako hrob!“

„Během zbývajících hodin onoho neblahého dne,“ vzdychl si zhluboka odsouzenec, „bylo mi

odpověděti ještě asi na 120 dotazů přátel a známých, jejichž srdce byla jata soucitem při pohledu na mou ovázanou hlavu.

Druhého dne jsem se plížil ulicemi města jako stín, přesto však jsem se nevyhnul nové stovce setkání, a večer téhož dne mne přistihla bytná před zrcadlem, jak prohlížím zamilovaně hlaveň ostře nabitého browningu.

K večeru třetího dne jsem spatřil zdaleka v Korunní třídě na Vinohradech sympatickou postavu dobrého přítele Cleara, virtuosa a profesora hry klavírní, který nic netuše kráčel zvolna ulicí vzhůru k vodárně. Byl to dobrý hoch, nejhodnější člověk, s kterým jsem se kdy v životě setkal, dobrodušný, skromný a nenáročný, jenž se nikdy nedral do popředí a kuřeti neublížil. Slovem, člověk srdce zlatého! . . .

Chtěl jsem uskočiti do blízkých keřů a zmizeti v jejich zelenavém zášeří. Bylo však pozdě! . . . Spatřil mne v téže chvíli . . . Překvapením rozhodil poněkud rukama . . . Stanul jsem jako vytesán do země . . . Moje neklidně těkající oči uzřely, jak vyrazil spěšně vpřed, až se jeho bříško mírně potřásalo . . . Přiblížil se ke mně na vzdálenost jed-

noho kroku. A podávaje mi zdaleka přátelskou pravici, otevřel právě ústa k otázce, když s divokým skřekem jsem se sveřepě vrhl na jeho prsa, zakousl se zuřivě do hlavní tepny jeho bílého hrdla a pil jsem, pil, lokal a lokal chtivě teplou krev, proudem se valící z hluboké rány . . . Nepouštěl jsem oběti z chrupu svého, až bezduchá a zsinalá se zřítila k mým nohám . . . Pak jsem tiše usedl na mrtvé tělo přítelovo, naklonil se k jeho stydnoucím rtům a zalkal jsem: ‚Obyčejný zánět zvukovodu. Maličkost. Za týden to zmizí‘ . . .“

● Žil jednou ptáček na světě . . .
Žil stranou ptačí havětě,
znal života i jas i starost
a zpíval, jak mu zobák narost' . . .

On s ledakým se nehádal,
nic od nikoho nežádal,
že nebyl větší, málo želel
a zpíval, jak mu Pán Bůh velel . . .

Kdys do svých úvah zahloubán,
šel Výr tím lesem, vážný pán,
a slyše trilky ptačí písně,
skla vyčistil a řekl přísně:

„V té písni je sic dojetí,
pták nemá však ni ponětí
o duchu ism–ism–ism–ism–ismu
a tone v impressionismu.

Je příliš nahý tento cit
a stěží ptáka zatřídit
lze do špačkovské generace
pro nezřetelnost filiace.

Čas přírodu je zavrci!
Ne zpívat, co máš na srdci,
leč, jak už řekl Pedantowski,
buď špačkovsky, buď papouškovsky.

Čas přírodu je překonat!
A potom snad (já pravím snad!),
rad našich vážně chce-li dbáti,
se může ptáček ptáčkem státi . . .“

Tak mluvil Výr. – I ztichl zpěv,
a studem všecek zkoprněv,
náš do sebe se stulil ptáček
jak špatně připravený žáček . . .

Vtom však již spustí lesa část:
„Ach, jaký tlach! Ach, jaký žvást!
Nás kašlat učil doktor Zkouška
i na Špačka i na Papouška . . .

Je z módy jich se držeti!
Zpěv jejich v uších vrže ti.
Jen osel v detailu i v celku
dnes nehlásí se k mistru Lelku!“ – . .

Ten slyše křik, ten vida hněv,
náš ptáček, jemuž stydla krev,
jen pírka ježil, očka poulil
a tím víc do sebe se choulil . . .

Řve však již druhá lesa půl:
„Váš Lelek! Chichichi! Ten vůl!
Kdo chce se mejlit, ať se mejlí!
Škol školou je však škola hejlí! . . .“

Ahoj, má Múso, holahoj,
teď při mně stoj a zpívej boj,
jenž poté rozzuřil se v háji
a jímž svou vrcholíme báji . . .

Teď při mně stoj, anebo seď,
nu třeba seď, jen zpívej teď
ne špačkovsky, ne papouškovsky,
spíš, tentoc, drobet homérovsky . . .

Teď při mně seď, či, chceš-li, kleč,
nu kleč si, kleč, jen zpívej seč,
tu seč, v níž nepěvci i pěvci
se poprali jak skalní ševci . . .

Ty pláchnout chceš? Ne! Počkej! Lež,
zde hezky lež a zpívej řež,
jíž milý, rodný háj se zmítal,
v níž nikdo boulí nepočítal . . .

Jen válečný se ozval zpěv:
„Nuž, píchni, řízni, pusť mu krev!“,
strach padl ledová jak rouška
i na Špačka i na Papouška.

Dští Hejli prach i olovo
na vojsko Kozodojovo:
„Ne chytat jen! I řezat Lelky!“,
jak rozkacené hučí včelky.

Než nelení ni Kozodoj:
„Hurá! Za mnój! Na nož! U boj!
Jen do nich! Nadělat z nich řešet!
Ne na nos! Na strom Hejly věšet!“

A než bys napočítal pět,
byl v sobě celý ptačí svět . . .
Už rve se, chval duch Hospodina,
i rodina i nerodina . . .

Na! Líz ho! Třísk ho! Prásk ho! V boj!
Vše jedno, Hejl či Kozodoj,
generace – negenerace
a bez určení filiace . . .

Jak žito Hejla mlátí Hejl,
už Lelek v Lelka vráží špejl,
ba Papoušek již tluče Špačky . . .
No, krásný konec fidlovačky! . . .

Byl boj . . . Byl boj . . . A v něm i Výr
želbohudík svůj dostal díl,
ač, dokud mohl hýbat oudem,
krev svou i cizí cedil proudem . . .

Ach, nejen krev! – I špíny dřez,
až na hon cítils rodný les,
a nad ním zářil jako v prismu
duch ism–ism–ism–ism–ism–ism–ismu –

A ptáček, jenž se nehádal,
jenž na nikom nic nežádal,
jenž jenom po sprostu si zpíval
a se svou písničkou se skrýval? . . .

Kam poděl se ten bídný tvor,
ten ubožák, ten pyšišvor,
jenž jaksi stranou generace
žil bez kva–kva–kvalifikace?

Skryl jej a spasil rodný les?
Či spíše bídně zhynul kdes,
aniž kdo, zcela po zásluze,
si jeho smrti všiml tuze? . . .

Když s nocí v háj se snášel mír
a k domovu se belhal Výr,
zvuk divný slyšel z tiché líchy:
„Hm . . . Kdo se to tam kucká smíchy?“ . . .

Obsah

Str.

Černá Rus - 7
Balada o stycích s cizinou - - - - - - - - - - - - - 18
O vzdělání ve vojště - - - - - - - - - - - - - - - 20
Avus - 25
Cínová trubice - - - - - - - - - - - - - - - - - - 26
Psaní - 37
O umění překladatelském - - - - - - - - - - - - - 39
Inženýři - 43
Ze „Slávy tety“:
1. Prahne - 49
2. Pranostyka - - - - - - - - - - - - - - - - - - 50
3. Fronta - 51
4. Nelze - 52
5. Pracug každý - - - - - - - - - - - - - - - - - 53
Mrva a břevno - - - - - - - - - - - - - - - - - - 54
Z „Lyrického místopisu Č. S. R.“:
1. Zlín - 60
2. Kokořín - 61
3. Welká Praha - - - - - - - - - - - - - - - - - - 62
4. Welký Osek - - - - - - - - - - - - - - - - - - 63
5. Letná - 64
6. Doksy - 65

Láska vlastenecká - - - - - - - - - - - - - - - - - 66
Dvě modlitby:
1. Modlitba ranní - - - - - - - - - - - - - - - - 70
2. Modlitba večerní - - - - - - - - - - - - - - - 71
Jak jsem byl zázračně vyléčen - - - - - - - - - - - 73
Orakul - 79
Povídka odsouzence k smrti - - - - - - - - - - - 80
Bajka z anno domini - - - - - - - - - - - - - - - 85

Nová bibliothéka - svazek XLV - pořádá Dr. Mil. Novotný

PETR KŘIČKA - SUCHÁ JEHLA

Druhé vydání

Úprava, obálka a vazba Jaroslava Švába - Tiskla Průmyslová tiskárna v Praze - Nakladatelé Kvasnička a Hampl v Praze